

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR.....	40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich	
SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI	44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI	49
To'xtabayev Oybek Odilovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR.....	56
Ismailov Bobir Salomovich	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	62
Yangiboyev F.B.	
MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHİYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	68
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI.....	75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODEL.....	83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH	94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna	
TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI	111
Begamov S.X.	
RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS.....	116
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
HUDUDIY TURIZM KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi	
SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI.....	129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi	
GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI.....	134
Xaydarova Sitora Suranbay qizi	
KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI.....	139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich	
YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI.....	145
Jamaldinova Asalxon Saliyevna	
2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEXNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI	151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich	

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI	155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ	163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ	178
Срожиддинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна	
МАМЛАКАТИМИЗДА QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL	190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEKANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI	196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna	
O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI	208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHLTLARI	214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich	
QURILISHDA ISHLAB CHIQRISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI	220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI	225
Xolov Sherali Axrorboyevich	
2010-2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI	229
Ashurov Shuhratbek Qudrat o'g'li	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI	233
Sherbekova Kamola Norbekovna	
AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI	243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich	
MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHİYATI VA MUAMMOLARI	258
Raupov Shuxrat Soyibovich	
ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи	
DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS	270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	273
Mirzaev Dilshod Artikovich	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА.....	279
Касимова Наргиза Сабитджановна	
YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi	
BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIV TA'LIM MISOLIDA).....	289
Kariyeva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich	
O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI.....	302
Umed Farmonkulovich Radjabov	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEKANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI.....	307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).....	313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna	
RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI.....	318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	327
Бахтиёров Худайберган Хамдам угли	
MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich	
QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI.....	342
Tajibaev Berdax Asqarbay uli	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi	
STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION.....	352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi	
TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW.....	358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	363
Mamadiyarov Zokir Toshmurovich	
SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH.....	371
Xudoyqulov Husen Ahadovich	

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI	379
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR	384
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	397
P.SH.Usmonov	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI	407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI.....	416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH.....	423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE	428
Musayeva Shoira Azimovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY Tajriba Hamda Uni O'zbekistonda Qo'llash Samaradorligi.....	435
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL.....	439
Bekmurodov Navruz Ergashevich	
TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	449
O'rinov Komiljon Kozimovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI.....	453
Salomat Norova	
QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	459
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG'URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH.....	465
Xalikov R. B.	
BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI	472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
DAVLAT MOLIYAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOY ADOLATGA TA'SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI	477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI	485
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
MINTAQADA IJTIMOY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH.....	491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI	495
Ismatov Sharofiddin Asatulloevich	

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY	500
Sodiqov Mirakhror Abbas ugli	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG'-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA)	504
Shomurodova Shahnoza G'ayratovna	
ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI	509
Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	

ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI

Ergashev Olloyor Furqat o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali
"Buxgalteriya hisobi va statistika" kafedrasida tayanch doktranti

[ORCID: 0009-0003-2654-1534](https://orcid.org/0009-0003-2654-1534)

Email: ergashevolloyor53@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada ichki audit sifati va samaradorligi tushunchalarining iqtisodiy mazmuni, ularning nazariy asoslari hamda o'zaro bog'liqligi tadqiq etilgan. Tadqiqotda ichki auditning korporativ boshqaruv tizimidagi o'rni, ichki nazorat mexanizmlarini takomillashtirishdagi ahamiyati hamda boshqaruv qarorlarining sifatiga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, ichki audit sifati auditorlarning kasbiy kompetensiyasi, mustaqilligi, audit metodologiyasining mukammalligi, riskka asoslangan yondashuv va axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi bilan bog'liqligi yoritilgan. Ichki audit samaradorligi esa audit natijalarining ishonchiligi, boshqaruv qarorlariga amaliy ta'siri, xarajatlarni optimallashtirish, moliyaviy intizomni mustahkamlash hamda korxonada faoliyati samaradorligini oshirishdagi roli orqali baholangan. Maqolada xalqaro audit standartlari, IAASB yondashuvi hamda audit sifati ko'rsatkichlari asosida ichki audit sifati va samaradorligi o'rtasidagi uzviy bog'liqlik asoslab berilgan. Tadqiqot natijasida ichki audit sifati oshirish audit samaradorligini ta'minlashning asosiy sharti ekanligi, buning natijasida korporativ boshqaruv sifati va korxonada iqtisodiy barqarorligi mustahkamlanishi to'g'risida ilmiy xulosalar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: ichki audit, audit sifati, audit samaradorligi, ichki nazorat, korporativ boshqaruv, audit ko'rsatkichlari, risklarni boshqarish, audit metodologiyasi, auditor mustaqilligi, iqtisodiy samaradorlik, moliyaviy intizom, audit natijalari, boshqaruv qarorlari, IAASB, audit sifati indikatorlari.

Abstract. This article examines the economic content of the concepts of internal audit quality and efficiency, their theoretical foundations, and their interrelationship. The study analyzes the role of internal audit in the corporate governance system, its significance in improving internal control mechanisms, and its influence on the quality of managerial decision-making. In addition, the study highlights that internal audit quality is closely associated with auditors' professional competence, independence, the sophistication of audit methodology, a risk-based approach, and the level of application of information technologies. The effectiveness of internal audit is evaluated through the reliability of audit results, their practical impact on managerial decisions, the optimization of costs, the strengthening of financial discipline, and their role in improving the overall efficiency of enterprise operations. The article substantiates the close relationship between internal audit quality and efficiency based on international auditing standards, the IAASB framework, and audit quality indicators. The research concludes that improving internal audit quality is a fundamental condition for ensuring audit effectiveness, which ultimately contributes to strengthening corporate governance quality and the economic stability of enterprises.

Key words: internal audit, audit quality, audit effectiveness, internal control, corporate governance, audit indicators, risk management, audit methodology, auditor independence, economic efficiency, financial discipline, audit results, managerial decisions, IAASB, audit quality indicators.

Аннотация. В данной статье исследуются экономическое содержание понятий качества и эффективности внутреннего аудита, их теоретические основы и взаимосвязь. В исследовании проанализирована роль внутреннего аудита в системе корпоративного управления, его значение в совершенствовании механизмов внутреннего контроля, а также влияние на качество управленческих решений. Кроме того, показано, что качество внутреннего аудита связано с профессиональной компетентностью аудиторов, их независимостью, совершенством аудиторской методологии, применением риск-ориентированного подхода и уровнем использования информационных технологий. Эффективность внутреннего аудита оценивается через надежность результатов аудита, их практическое влияние на управленческие решения, оптимизацию затрат, укрепление финансовой дисциплины и повышение эффективности деятельности предприятия. В статье обоснована тесная взаимосвязь между качеством и эффективностью внутреннего аудита на основе международных стандартов аудита, подхода IAASB и показателей качества аудита. В результате исследования сделан вывод о том, что повышение качества внутреннего аудита является ключевым условием обеспечения его эффективности, что способствует укреплению качества корпоративного управления и экономической устойчивости предприятий.

Ключевые слова: внутренний аудит, качество аудита, эффективность аудита, внутренний контроль, корпоративное управление, показатели аудита, управление рисками, методология аудита, независимость аудитора, экономическая эффективность, финансовая дисциплина, результаты аудита, управленческие решения, IAASB, показатели качества аудита.

KIRISH

Globalashuv sharoitida korxonalar faoliyatining barqarorligi, moliyaviy natijalarning shaffofligi hamda boshqaruv qarorlarining samaradorligi ko'p jihatdan ichki nazorat tizimining sifatiga bog'liq. Xususan, zamonaviy korporativ boshqaruv tizimida ichki audit instituti korxonada faoliyatini nazorat qilish, resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlash hamda boshqaruv qarorlarini takomillashtirishda muhim instrumentlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ichki audit nafaqat moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini tekshirish, balki korxonada faoliyatida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan risklarni aniqlash, boshqaruv tizimini baholash hamda ichki nazorat mexanizmlarining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Jahon iqtisodiy amaliyotida ichki audit tizimi korporativ boshqaruvning muhim tarkibiy elementi sifatida e'tirof etilib, uning faoliyati korxonalarda strategik maqsadlarga erishish, moliyaviy intizomni mustahkamlash va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, global iqtisodiy integratsiya jarayonlari, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va korporativ boshqaruv standartlarining takomillashuvi sharoitida ichki audit faoliyatining sifati hamda samaradorligini oshirish dolzarb masalalardan biriga aylanmoqda. Shu sababli rivojlangan mamlakatlarda ichki audit xizmatining institutsional asoslarini mustahkamlash, audit jarayonlarini xalqaro standartlar asosida tashkil etish hamda audit natijalaridan boshqaruv qarorlarini qabul qilishda samarali foydalanish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ichki audit tizimining samarali faoliyati korxonada moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, xarajatlarni optimallashtirish, risklarni boshqarish hamda korxonada faoliyatining umumiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ichki audit sifatining yuqori darajada bo'lishi audit natijalarining ishonchliligini ta'minlaydi va boshqaruv qarorlarining ilmiy asoslanganligini kuchaytiradi. Agar ichki audit jarayonlari sifatli tashkil etilmagan bo'lsa, audit natijalari yetarli darajada aniq va ishonchli bo'lmaydi, bu esa boshqaruv tizimining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda ichki audit sifati va ichki audit samaradorligi tushunchalari o'zaro bog'liq bo'lgan iqtisodiy kategoriyalar sifatida talqin etiladi. Ichki audit sifati audit jarayonining professional standartlarga muvofiqligi, audit metodologiyasining mukammalligi, auditorlarning malakasi hamda audit jarayonining mustaqilligi bilan tavsiflanadi. Ichki audit samaradorligi esa audit faoliyatining korxonada boshqaruv tizimiga, moliyaviy natijalariga hamda risklarni boshqarish jarayoniga ko'rsatgan ijobiy ta'siri orqali namoyon bo'ladi. Demak, ichki audit sifati audit jarayonining sifat jihatlarini ifodalasa, audit samaradorligi ushbu jarayon natijalarining iqtisodiy va boshqaruv samaradorligiga ta'siri bilan belgilanadi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, ichki audit sifati va samaradorligi o'zaro chambarchas bog'liq bo'lgan tushunchalar hisoblanadi. Ichki audit sifati qanchalik yuqori bo'lsa, audit natijalarining ishonchliligi va amaliy ahamiyati shunchalik ortadi, bu esa o'z navbatida audit samaradorligining oshishiga olib keladi. Aksincha, audit jarayonining sifati past bo'lgan sharoitda audit natijalaridan boshqaruv jarayonida samarali foydalanish imkoniyati ham cheklanadi. Shu sababli ichki audit sifatini ta'minlash audit samaradorligini oshirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda ko'plab korxonalarda ichki audit tizimi joriy etilgan bo'lsa-da, uning samarali faoliyat yuritishi hamda boshqaruv tizimiga real iqtisodiy foyda keltirishi masalalari hali ham dolzarb muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Ayrim hollarda ichki audit faoliyati faqat nazorat funksiyasini bajarish bilan cheklanib, strategik boshqaruv jarayonlarida yetarli darajada foydalanilmayapti. Bu esa ichki audit sifatini oshirish, audit metodologiyasini takomillashtirish hamda audit natijalaridan boshqaruv samaradorligini oshirishda foydalanish zaruratini yuzaga keltiradi. Mazkur maqolaning maqsadi ichki audit sifati va samaradorligi tushunchalarining iqtisodiy mazmunini ochib berish, ularning o'zaro bog'liqligini ilmiy jihatdan asoslash hamda ichki audit tizimining korxonada faoliyati samaradorligiga ta'sirini tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot jarayonida ichki audit sifati va samaradorligining nazariy asoslari, ularning iqtisodiy mazmuni hamda o'zaro bog'liqligi ilmiy jihatdan o'rganilib, ushbu tushunchalarning korxonada boshqaruv tizimidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ichki auditning zamonaviy konsepsiyasi esa Lawrence B. Sawyer tomonidan rivojlantirilgan. Uning Sawyer's Internal Auditing asarida ichki audit risklarni boshqarish, nazorat va korporativ boshqaruv jarayonlariga qiymat qo'shuvchi faoliyat sifatida izohlanadi. Sawyer ichki audit sifati uchta asosiy omilga bog'liq ekanligini ko'rsatadi¹:

1. auditorlarning mustaqilligi;
2. kasbiy kompetensiya;
3. tizimli va riskka asoslangan yondashuv.

Uning fikricha, ichki audit samaradorligi audit tavsiyalarining boshqaruv qarorlariga real ta'siri bilan baholanishi lozim.

1 Sawyer L.B., Dittenhofer M., Scheiner J. *Sawyer's Internal Auditing: Enhancing and Protecting Organizational Value*. – Altamonte Springs: The Institute of Internal Auditors, 2012.

Operatsion audit va samaradorlik mezonlari masalasi Andrew D. Chambers tomonidan *The Operational Auditing Handbook* asarida chuqur o'rganilgan. Chambers audit samaradorligini baholashda "3E" konsepsiyasini (economy – tejamkorlik, efficiency – samaradorlik, effectiveness – natijadorlik) taklif etadi². Uning yondashuviga ko'ra, ichki audit nafaqat moliyaviy xatolarni aniqlashi, balki resurslardan foydalanish samaradorligini ham baholashi kerak.

Audit sifati va ichki nazorat tizimining baholanishi masalalari William F. Messier Jr. tomonidan *Auditing & Assurance Services* darsligida yoritilgan³. Muallif audit sifatini quyidagi omillar bilan bog'laydi:

- risklarni to'g'ri aniqlash;
- ichki nazorat tizimini baholash (COSO modeli asosida);
- yetarli va ishonchli audit dalillarini to'plash.

Messierning ta'kidlashicha, audit sifati auditorning professional skeptitsizmi va ichki nazorat muhitini chuqur tahlil qilish darajasiga bog'liq.

Korporativ boshqaruv va ichki audit o'rtasidagi bog'liqlik xalqaro miqyosda OECD tomonidan qabul qilingan *OECD Principles of Corporate Governance* tamoyillarida belgilab berilgan. Ushbu hujjatda aksiyadorlik jamiyatlarida shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlashda audit qo'mitasi hamda ichki audit xizmatining mustaqilligi muhim omil sifatida ko'rsatiladi⁴.

Shuningdek, ichki audit faoliyatining professional standartlari *The Institute of Internal Auditors (IIA)* tomonidan ishlab chiqilgan. *International Professional Practices Framework (IPPF)* hujjatida bayon etilgan. IPPFga ko'ra:

- ichki audit mustaqil va obyektiv bo'lishi shart;
- sifatni ta'minlash va yaxshilash dasturi (QAIP) joriy etilishi lozim;
- audit faoliyati muntazam ichki va tashqi baholashdan o'tishi kerak.⁵

Mazkur standartlar ichki audit sifati va samaradorligini oshirishning institutsional asosini yaratadi.

Rossiya iqtisodiy maktabi vakillaridan A.D. Sheremet o'zining moliyaviy tahlil va auditga oid asarlarida ichki auditni korxonada moliyaviy barqarorligini ta'minlash vositasi sifatida ko'rib, uning samaradorligini rentabellik, likvidlik va moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari bilan bog'laydi⁶. V.V. Kovalev esa korporativ moliyaviy boshqaruv tizimida ichki nazorat va auditning integratsiyalashgan modelini taklif etadi hamda ichki auditni strategik boshqaruv elementiga aylantirish zarurligini asoslaydi⁷.

TADQIQOT METODOLOGIYA

Tadqiqot jarayonida aksiyadorlik jamiyatlarida ichki auditning institutsional mohiyati hamda uning korporativ boshqaruv tizimidagi o'rnini o'rganish maqsadida ilmiy abstraksiya, tizimli va taqqoslama tahlil, induksiya va deduksiya, SWOT va risk tahlil hamda ilmiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ichki audit tizimi korxonada boshqaruv tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanib, u korxonada faoliyatining shaffofligi, moliyaviy intizomning ta'minlanishi hamda resurslardan samarali foydalanishni nazorat qilishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda ichki auditning sifati va samaradorligi korxonaning umumiy boshqaruv samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli ichki audit sifati va samaradorligi tushunchalarining iqtisodiy mazmunini chuqur tahlil qilish hamda ularning o'zaro bog'liqligini aniqlash ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi. Ichki audit sifati, avvalo, audit jarayonining professional standartlarga muvofiqligi, auditorlarning malaka darajasi, audit metodologiyasining mukammalligi hamda audit natijalarining ishonchliligi bilan belgilanadi. Sifatli tashkil etilgan ichki audit jarayoni korxonada faoliyatida mavjud muammolarni aniqlash, risklarni baholash hamda boshqaruv tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, ichki audit sifati korxonada ichki nazorat tizimining samarali ishlashini ta'minlaydigan asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ichki audit samaradorligi esa audit faoliyati natijalarining korxonada boshqaruv tizimi hamda moliyaviy natijalariga ko'rsatgan ijobiy ta'siri bilan ifodalanadi. Samarali tashkil etilgan ichki audit tizimi korxonada xarajatlarni kamaytirish, resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish hamda risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, audit natijalari asosida qabul qilinadigan boshqaruv qarorlari korxonada faoliyatining umumiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

2 Chambers A.D., Rand G. *The Operational Auditing Handbook: Auditing Business and IT Processes*. – London: Kogan Page, 2010.

3 Messier W.F., Glover S.M., Prawitt D.F. *Auditing & Assurance Services: A Systematic Approach*. – New York: McGraw-Hill Education, 2017.

4 OECD. *G20/OECD Principles of Corporate Governance*. – Paris: OECD Publishing, 2023.

5 The Institute of Internal Auditors. *International Professional Practices Framework (IPPF)*. – Altamonte Springs, FL: The Institute of Internal Auditors, 2017.

6 Sheremet A.D., Negashev E.V. *Metodika finansovogo analiza*. – Moscow: INFRA-M, 2013.

7 Kovalev V.V. *Finansovyy menedjment: teoriya i praktika*. – Moscow: Prospekt, 2018.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ichki audit sifati va samaradorligi o'zaro chambarchas bog'liq bo'lgan iqtisodiy kategoriyalar hisoblanadi. Ichki audit sifati audit jarayonining metodologik va tashkiliy jihatlarini ifodalasa, audit samaradorligi ushbu jarayon natijalarining korxonalar faoliyatiga ko'rsatgan amaliy ta'siri bilan belgilanadi. Boshqacha qilib aytganda, ichki audit sifati audit jarayonining sifat ko'rsatkichlarini ifodalasa, audit samaradorligi uning iqtisodiy natijalarini aks ettiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ichki audit sifati quyidagi asosiy omillar orqali shakllanadi:

- auditorlarning professional malakasi va tajribasi;
- audit metodologiyasining mukammalligi;
- audit jarayonining mustaqilligi va xolisligi;
- ichki nazorat tizimining rivojlanganlik darajasi;
- axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi.

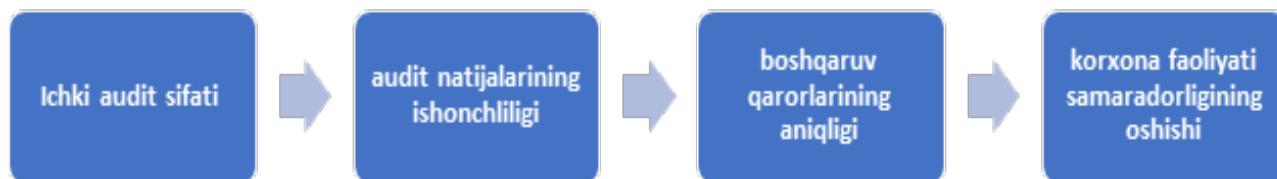
Mazkur omillar audit jarayonining sifat darajasini belgilab beradi va audit natijalarining ishonchligini ta'minlaydi. Agar ushbu omillar yetarli darajada rivojlanmagan bo'lsa, audit jarayoni sifati pasayadi va audit natijalari boshqaruv qarorlarini qabul qilishda yetarli darajada samarali bo'lmaydi.

Ichki audit samaradorligi esa quyidagi iqtisodiy ko'rsatkichlar orqali namoyon bo'ladi:

- korxonalar xarajatlarining optimallashtirilishi;
- moliyaviy intizomning mustahkamlanishi;
- risklarni boshqarish tizimining takomillashuvi;
- korxonalar rentabelligining oshishi;
- boshqaruv qarorlarining sifat darajasining yaxshilanishi.

Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, ichki audit sifati yuqori bo'lgan korxonalarda boshqaruv qarorlarining aniqligi va samaradorligi ham yuqori darajada bo'ladi. Bunday korxonalarda audit natijalari asosida ishlab chiqilgan tavsiyalar amaliyotda keng qo'llaniladi va bu korxonalar faoliyatining umumiy iqtisodiy samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ichki audit sifati va samaradorligi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni quyidagi konseptual model orqali ifodalash mumkin (1-rasm).

1-rasm. Ichki audit sifati va samaradorligi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni konseptual model⁸

Mazkur model ichki audit sifati oshishi bilan audit natijalarining amaliy ahamiyati ortishini, natijada esa korxonalar faoliyatining umumiy samaradorligi oshishini ko'rsatadi. Shu sababli ichki audit sifati audit samaradorligini oshirishning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatadiki, zamonaviy korxonalarda ichki audit samaradorligini oshirish uchun audit jarayonlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Axborot tizimlari va raqamli audit vositalari yordamida audit jarayonlari tezkorligi va aniqligini oshirish, katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish hamda risklarni aniqlash imkoniyati kengayadi. Bu esa ichki audit sifatining oshishiga hamda audit natijalarining amaliy samaradorligining kuchayishiga olib keladi.

Shunday qilib, o'tkazilgan tahlillar ichki audit sifati va samaradorligi o'rtasida uzviy iqtisodiy bog'liqlik mavjud ekanligini ko'rsatadi. Ichki audit sifati audit jarayonining asosiy sifat ko'rsatkichlarini ifodalasa, audit samaradorligi ushbu jarayon natijalarining korxonalar faoliyatiga ko'rsatgan iqtisodiy ta'siri bilan belgilanadi. Shu sababli korxonalarda ichki audit tizimini takomillashtirish, auditorlarning malakasini oshirish hamda audit jarayonlarini zamonaviy axborot texnologiyalari asosida tashkil etish audit samaradorligini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.⁹

Xalqaro audit va ishonch standartlari kengashi (IAASB) 2014-yil fevral oyida Framework for Audit Qualityni e'lon qildi. Unda moliyaviy hisobot auditlari uchun auditorlik firmasi va milliy darajada audit sifatiga hissa qo'shadigan omillar tasvirlangan. Ushbu jarayondan ko'zlangan maqsadlar audit sifatining asosiy elementlari haqida xabardorlikni oshirish, asosiy manfaatdor tomonlarni audit sifatini yaxshilash yo'llarini o'rganishga undash va ular o'rtasida ushbu mavzu bo'yicha kengroq muloqotni osonlashtirishdan iborat. IAASB asoslari audit sifatining asosiy elementlarini quyidagicha ajratib ko'rsatadi:

8 Muallif ishlanmasi.

9 IAASB: A Framework for Audit Quality

- a) Firma madaniyati ta'sir qiladigan qadriyatlar, etika va munosabatlar kabi omillarni qamrab oluvchi ma'lumotlar; shuningdek, u auditorlarning bilimlari, ko'nikmalari va tajribasini, shuningdek, auditni yakunlash uchun ajratilgan vaqtni qamrab oladi. Bular ham auditorlik, ham firma darajasida, ham milliy darajada qo'llaniladi;
- b) Audit jarayonlari va sifat nazorati protseduralarini va ularning audit sifatiga ta'sirini qamrab oluvchi jarayon;
- c) Audit maqsadlari uchun rasmiy ravishda tayyorlangan hisobotlar va ma'lumotlarni o'z ichiga olgan natijalar;
- d) Moliyaviy hisobot ta'minoti zanjiridagi asosiy o'zaro ta'sirlar, manfaatdor tomonlar o'rtasidagi rasmiy va norasmiy muloqotni va ushbu o'zaro ta'sirlarga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan kontekstni qamrab oladi;
- e) Audit sifatiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan bir qator atrof-muhit omillarini o'z ichiga olgan kontekstual omillar (1-jadval).

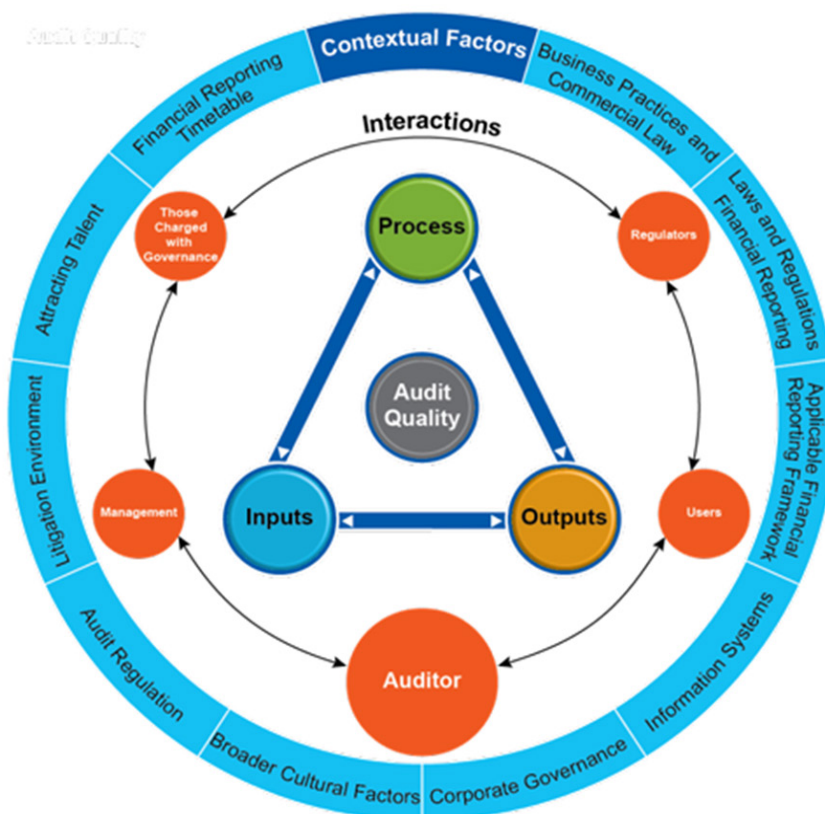
1-jadval. Ichki audit sifati va samaradorligining o'xshash hamda farqli jihatlari¹⁰

№	Taqqoslash mezonlari	Ichki audit sifati	Ichki audit samaradorligi	O'xshash jihati
1	Mazmuni	Audit jarayonining professional standartlarga mosligi va metodologik mukammalligi bilan tavsiflanadi	Audit natijalarining korxonada faoliyatiga ko'rsatgan amaliy va iqtisodiy ta'siri bilan tavsiflanadi	Ikkalasi ham audit faoliyatining umumiy natijadorligini ifodalaydi
2	Baholash obyekti	Audit jarayonining sifati, auditor malakasi va audit metodologiyasi	Audit natijalari va ularning boshqaruv qarorlariga ta'siri	Korxonada boshqaruv tizimi samaradorligiga ta'sir qiladi
3	Asosiy omillar	Auditorlarning kompetensiyasi, mustaqilligi, audit metodologiyasi, riskka asoslangan yondashuv	Audit tavsiyalarining amalga oshirilishi, xarajatlarni optimallashtirish, risklarni boshqarish	Ichki nazorat tizimi bilan uzviy bog'liq
4	Baholash ko'rsatkichlari	Audit sifati indikatorlari (AQI), audit standartlariga muvofiqlik	Rentabellik, risklarni kamaytirish, boshqaruv qarorlarining samaradorligi	Ikkalasi ham iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi
5	Korxonada boshqaruvidagi roli	Ichki nazorat tizimini takomillashtiradi va audit jarayonining ishonchliligini ta'minlaydi	Boshqaruv qarorlarining sifatini oshiradi va korxonada faoliyati samaradorligini kuchaytiradi	Korporativ boshqaruv tizimining muhim elementi hisoblanadi
6	Natijaviyligi	Audit jarayonining sifat darajasini belgilaydi	Audit faoliyatining iqtisodiy natijalarini ifodalaydi	Audit faoliyatining umumiy samaradorligini ta'minlaydi

"Audit sifati" atamasi butun dunyoda bir qator turli xil ta'riflarga ega, ammo ularning hech biri global miqyosda tan olingan ta'rif maqomiga erisha olmagan. Bu murakkab mavzu bo'lib, shu sababli audit sifatini baholash qiyin bo'lishi mumkin. IAASB audit sifati elementlarining o'zaro ta'sirini ko'rsatish uchun quyidagi grafikni taqdim etadi (2-rasm)¹¹:

¹⁰ Muallif ishlanmasi.

¹¹ IAASB: A Framework for Audit Quality

2-rasm. Audit sifati elementlari va ularning o'zaro ta'sirini ifodalovchi konseptual model¹²

Audit sifati ko'rsatkichlari audit sifati baholashga yordam beradigan vosita bo'lishi mumkin. Biroq, turli tashabbuslardagi AQI (audit sifati indikatorlari) o'rtasida sezilarli farqlar mavjud, masalan, tartibga solish yondashuvidagi farqlar, firmalar faoliyat yuritadigan biznes modellari va audit sifatiga ta'sir qiluvchi boshqa omillar tufayli.

Taqqoslash uchun quyidagi jadvalda keltirilgan AQllar umumlashtirilgan ma'noda ifodalangan. Quyidagi jadvalda ko'rsatilgan AQllarning ba'zilar sifat yoki miqdoriy jihatdan yoki ikkalasida ham ifodalangan.

Ushbu nashr davomida AQllar bir-birining o'rnida "audit sifati omillari", "audit sifati ko'rsatkichlari", "audit sifati omillari" yoki "audit sifati o'lchovlari" deb ataladi. AQllarning keng xilma-xilligi va ularni shakllantirishdagi farqlar tufayli faqat aniqlangan tashabbuslar davomida kamida uch marta paydo bo'lgan ko'rsatkichlar quyida keltirilgan umumiy ko'rinishda ko'rsatilgan (2-jadval).

2-jadval. Turli tashabbuslar bo'yicha audit sifati ko'rsatkichlari umumiy ko'rinishi¹³

Ko'rsatkich	NBA	FAOA	FRC UK	PCAOB	US CAQ	CPAB	CAANZ	ACA	IOSCO	Jami
1. Bir auditor xodimiga to'g'ri keladigan trening soatlari	x		x	x	x*	x	x*	x	x*	8
2. Ichki audit topshirig'i sifati bo'yicha baholash	x	x ⁴	x	x	x			x		6
3. Tashqi tekshiruvlar	x		x	x	x			x	x	6
4. Har bir audit hamkoriga to'g'ri keladigan auditor xodimlari soni		x		x		x	x*	x		5
5. Ish tajribasi yillari				x	x	x		x	x	5
6. Audit hamkorining ish yuklamasi	x ⁵			x	x	x		x		5

12 Manba: muallif ishlanmasi

13 IAASB va boshqa xalqaro audit tashkilotlari materiallari asosida muallif ishlanmasi

7. Auditor xodimlarining soha bo'yicha ixtisoslashuvi				x	x	x			x	x	5
8. Xodimlar ish yuklamasi				x	x	x				x	4
9. Yangi audit metodologiyasi va vositalarini rivojlantirishga investitsiya	x		x	x				x			4
10. Xodimlar almashinuvi	x	x		x					x		4
11. Mustaqillik	x			x					x	x	4
12. Texnik resurslar bilan ta'minlash	x			x	x	x					4
13. Xodimlar qoniqishi bo'yicha so'rovnoma	x ⁶		x	x							3
14. Tashqi tergovlar	x		x	x							3
15. Yuqori rahbariyatning ohangi (Tone at the top)				x	x					x	3

Bu jadvaldagi "x" belgisi odatda mazkur tashkilot yoki standartda ushbu talab mavjudligini (qo'llanilishini) bildiradi. Ya'ni:

- agar ustunda x bo'lsa → shu ko'rsatkich o'sha audit nazorati tizimi yoki tashkilot standartlarida mavjud;
- agar bo'sh bo'lsa → o'sha standartda ko'zda tutilmagan yoki aniq belgilanmagan.

Jadvaldagi belgilar ma'nosi:

- x — talab mavjud, standart yoki reglamentda belgilangan;
- x* — talab mavjud, lekin qo'shimcha shartlar yoki izohlar bilan (odatda pastda izoh beriladi);
- x⁴ kabi indeks — manba yoki izohga havola (masalan, 4-manbaga qarang).

Misol. 1-qator: "Bir auditor xodimiga to'g'ri keladigan trening soatlari"

- NBA — x → bu talab mavjud
- FRC UK — x → mavjud
- CAANZ — x* → mavjud, lekin qo'shimcha shart bilan

Oxirgi "Jami" ustuni esa shu talab nechta tashkilot standartida mavjudligini ko'rsatadi.

2-jadvalda turli xalqaro audit tashkilotlari va regulyatorlari tomonidan qo'llaniladigan audit sifati ko'rsatkichlari (AQI) umumlashtirilgan holda taqqoslangan. Jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, audit sifati indikatorlari turli mamlakatlarda turlicha shakllangan bo'lsa-da, ularning aksariyati inson resurslari salohiyati, audit jarayonining tashkil etilishi hamda nazorat mexanizmlarining samaradorligini aks ettiruvchi ko'rsatkichlarga asoslanadi. Eng ko'p uchraydigan ko'rsatkich sifatida bir auditor xodimiga to'g'ri keladigan trening soatlari (8 ta tashabbusda) ajralib turadi. Bu esa audit sifati ta'minlanishida auditorlarning malakasi va professional tayyorgarligi muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Shuningdek, ichki audit topshirig'i sifati bo'yicha baholash va tashqi tekshiruvlar kabi ko'rsatkichlar 6 ta tashabbusda uchrashi audit jarayonining mustaqil nazorat qilinishi va sifat monitoringi xalqaro audit amaliyotining muhim elementi ekanligini tasdiqlaydi. Bundan tashqari, auditorlarning ish tajribasi, audit hamkorining ish yuklamasi, auditor xodimlarining soha bo'yicha ixtisoslashuvi kabi indikatorlar audit jarayonining professional darajasi va resurslar taqsimoti audit sifati shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi.

Jadval natijalaridan yana shuni ko'rish mumkinki, audit sifati ko'rsatkichlari faqat audit jarayonining texnik jihatlar bilan cheklanmaydi. Masalan, xodimlar qoniqishi, mustaqillik, rahbariyatning ohangi kabi ko'rsatkichlar audit sifati shakllanishida tashkilot madaniyati va boshqaruv muhitining ham muhim rol o'ynashini anglatadi.

Jadval tahlili asosida quyidagi ilmiy xulosaga kelish mumkin: audit sifati ko'rsatkichlari uchta asosiy yo'nalishda shakllanadi, ya'ni:

1. auditorlarning professional salohiyati va malakasi;
2. audit jarayonining tashkiliy va metodologik jihatlar;
3. korporativ boshqaruv va nazorat muhitining sifati.

Mazkur omillar birgalikda audit faoliyatining sifat darajasini belgilaydi hamda audit samaradorligining oshishiga xizmat qiladi.

Mazkur tahlillar natijalari ichki audit sifati va uning samaradorligi o'rtasida uzviy iqtisodiy bog'liqlik mavjud ekanligini tasdiqlaydi. Ichki audit jarayonining professional standartlar asosida tashkil etilishi, auditorlarning malaka darajasi, audit metodologiyasining mukammalligi hamda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish audit natijalarining ishonchliligi va amaliy ahamiyatini oshiradi. Natijada audit tavsiyalarining boshqaruv qarorlariga ta'siri kuchayib, korxonada moliyaviy intizomni mustahkamlash, risklarni samarali

boshqarish hamda resurslardan oqilona foydalanish imkoniyati kengayadi. Shu jihatdan ichki audit sifatini oshirish korporativ boshqaruv samaradorligini ta'minlash va korxonada faoliyatining iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari ichki audit sifati va ichki audit samaradorligi o'zaro chambarchas bog'liq bo'lgan iqtisodiy kategoriyalar ekanligini ko'rsatdi. Ichki audit sifati audit jarayonining professional standartlarga muvofiqligi, auditorlarning kasbiy kompetensiyasi, audit metodologiyasining mukammalligi hamda audit jarayonining mustaqilligi bilan tavsiflanadi. Audit samaradorligi esa audit natijalarining korxonada boshqaruv tizimiga, moliyaviy natijalariga va risklarni boshqarish jarayoniga ko'rsatgan amaliy ta'siri orqali namoyon bo'ladi.

Tadqiqot davomida ichki audit sifati audit samaradorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri ekanligi aniqlandi. Sifatli tashkil etilgan audit jarayoni korxonada risklarni aniqlash, ichki nazorat tizimini takomillashtirish hamda boshqaruv qarorlarining ilmiy asoslanganligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada korxonada faoliyatining iqtisodiy samaradorligi, moliyaviy intizomi va resurslardan foydalanish darajasi yaxshilanadi.

Shuningdek, xalqaro audit standartlari, IAASB tomonidan ishlab chiqilgan audit sifati modeli hamda audit sifati ko'rsatkichlari (AQI) ichki audit faoliyatining sifatini baholash va takomillashtirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qilishi aniqlangan. Tadqiqot natijalari audit sifati indikatorlari orqali audit jarayonining turli jihatlarini tizimli ravishda baholash imkoniyati mavjudligini ko'rsatdi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ichki audit sifati quyidagi asosiy omillar orqali shakllanadi: auditorlarning malakasi va tajribasi, audit metodologiyasining mukammalligi, audit jarayonining mustaqilligi, ichki nazorat tizimining rivojlanganlik darajasi hamda raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi. Ushbu omillar audit jarayonining ishonchliligini ta'minlaydi va audit natijalarining boshqaruv qarorlariga ta'sirini kuchaytiradi.

Shu bilan birga, zamonaviy korxonalarda ichki audit samaradorligini oshirish uchun audit jarayonlarida raqamli texnologiyalar, axborot tizimlari va analitik vositalardan keng foydalanish zarurligi asoslab berildi. Raqamli audit vositalari yordamida katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, risklarni aniqlash hamda audit jarayonlarining tezkorligi va aniqligini oshirish imkoniyati kengayadi.

Umuman olganda, ichki audit sifatini oshirish korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash hamda korxonada faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli korxonalarda ichki audit tizimini xalqaro standartlar asosida tashkil etish, auditorlarning malakasini oshirish hamda audit jarayonlarida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish ichki audit samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. The Institute of Internal Auditors. Internal Auditing's Role in Corporate Governance. – Lake Mary, Florida: The Institute of Internal Auditors, 2018.
2. Pickett K. The Internal Auditing Handbook. – London: John Wiley & Sons Ltd, 2010.
3. Sawyer L., Dittenhofer M., Scheiner J. Sawyer's Internal Auditing: Enhancing and Protecting Organizational Value. – Florida: The Institute of Internal Auditors, 2012.
4. Chambers A.D., Rand G. The Operational Auditing Handbook: Auditing Business and IT Processes. – London: Kogan Page, 2010.
5. Messier W.F., Glover S.M., Prawitt D.F. Auditing & Assurance Services: A Systematic Approach. – New York: McGraw-Hill Education, 2017.
6. OECD. G20/OECD Principles of Corporate Governance. – Paris: OECD Publishing, 2015.
7. International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). A Framework for Audit Quality: Key Elements that Create an Environment for Audit Quality. – New York: IFAC, 2014.
8. Sheremet A.D., Negashev E.V. Metodika finansovogo analiza. – Moscow: INFRA-M, 2013.
9. Kovalev V.V. Finansovyy menedjment: teoriya i praktika. – Moscow: Prospekt, 2018.
10. Arena M., Azzone G. Internal Audit Effectiveness: Relevant Drivers of Auditees Satisfaction. // Managerial Auditing Journal. – 2009.
11. Sarens G. Internal Auditing Research: Where Are We Going? // Managerial Auditing Journal. – 2009.
12. O'zbekiston Respublikasining 06.05.2014 yildagi "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi O'RBQ-370-son Qonuni // <https://lex.uz/docs/-2382409>
13. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Korporativ boshqaruv va ichki nazorat tizimini takomillashtirish bo'yicha metodik tavsiyalar. – Toshkent, 2022.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
